

HIKILIINA

Timo Nenonen

Karl-Erik oli vanha kolistimmi. Komea laiva aikanaan. Tarina kertoo laivan 4-8 vahdin "lempparin toimenkuvasta" kuten nyt sanottaisiin. (Kuva Skattan kokoelmasta)

Mustakylkinen kolitramppi puuskutteli pitkin Itämeren. Kello lähenteli neljää iltapäivällä. Konepuolen messissä istui kaksi miestä likaiset dongerit jalassa, teepaita yläruumiin verhona, musta baskeri päässä ja hikiliina kietaistuna kaulan ympäri. Miehet hörppivät verkalleen kahvia. Siinä istuivat lämmittäjä ja trimmari. Vähän ennen neljää miehet nousivat ylös ja lähtivät kulkemaan kohti pataruumaa.

Alhaalla odottelivat edellisen vahdin miehet. Pataruuman turkillä oli kasa vielä osittain hehkuvaa slagia ja tuhkaa. Pistävä haju leijaili ilmassa. Vaihdettiin muutama sana kolleegojen kanssa, jotka tämän jälkeen poistuivat. Neljä- kahdeksan vahdin miehet aloittivat työnsä. Lämmittäjä alkoi kääntämään toisen kattilan yhtä fyriä. Toisen kattilan kuonat olivat jo ulosvedetyt. Minä, joka olin trimmari eli lemppari, aloin heittämään sisään ettei stimmi päässyt tippumaan. Lämmittäjä veti palamisjätteet ulos toisesta fyristä, jonka jälkeen minä heitin vettä kasan päälle jotta slagi saatiin jäähtymään. Höyrypilvi kohosi raakitorvesta ulos ja tuli toisesta sisään. Vähän aikaa kierreltyään ilma kirkastui normaaliksi. Täysin kirkas se ei ollut koskaan.

Kolistimmissä lämmittäjän ja lempparin työ oli raskasta.

STIMMIT TOPILLA...

Seuraavana oli ohjelmassa tuhkanhiivaus. Vedettiin turkilla oleva tuhka ja slagi ylös ja lempattiin mereen. Sen jälkeen oli jo kiire boksiin, jossa odotteli lapio ja kärret. Alkoi kolin karrääminen yläboksista luukun kautta alaboksiin, josta se valui pataruumaan eldarin ulottuville. Huono valaistus, pölisevä kivihiili, lämpö ja aika ajoin laivan rullaus tekivät työstä erittäin raskaan ja epämiellyttävän. Sitä mukaan kun sait karrättyä kolia alaboksiin, lämmittäjä heitteli sitä fyriin. Tuntui kuin tuo mies olisi kiusallaan mättänyt sen kun kerkesi ja monta kertaa mielessäni kävi, että eikö jumalauta vähempikin riittäisi. Eipä hänkään sitä huvikseen lemppaillut. Stimmin piti olla topilla. Kun tuntui siltä, että kolia oli taas tarpeeksi, menin pataruumaan auttamaan lämmittäjää.

Tämän jälkeen pyyhkäisy hikiliinaan ja ahteriin tiskaamaan kahviastiat ja kattamaan pöytä iltaruokailua varten, joka oli puoli kuudelta. Koska messi oli ahterissa, ruoka täytyi hakea byssasta, joka taas oli mitsipissä. Porukan herätys syömään, ruoka pöytään ja nopeasti oma ruokailu. Taas alas pataruumaan päästämään lämmittäjä safkalle. Sillä aikaa kun eldari oli syömässä, trimmarin tehtävä oli pitää stimmit topilla. Ei siinä juurikaan jäänyt aikaa huilailuun, sillä koko ajan täytyi tehdä jotakin, lempata sisään, raakata, leissata, pienentää tai suurentaa peltiä jne. Kun lämmittäjä taas saapui, minun matkani johti boksiin karräämään ja sitä kautta ahteriin tiskaamaan astioita ja muutenkin siivoamaan messi kuntoon. Puhtaat tiskatut pakit byssaan ja taas pataruuman kautta boksiin toimittamaan kolia tuolle alhaalla olevalle miehelle, joka paukutteli sitä neljään loimuavaan kitaan. Koli eli kivihiili roihusi ja katosi savuna ilmaan. Kyllähän se myös keitteli veden höyryksi, jota taas tarvittiin koneeseen ja joka liikutteli laivaa eteenpäin. Lämmittäjä yritti pitää paineen mahdollisimman lähellä maksimia, jolloin saatiin myös maksimi nopeus. Sanottiin, että kapteeni määrää suunnan mutta lämmittäjä määrää vauhdin. Olihan siinä totta toinen puoli.

Seitsemältä piti lähteä ahteriin kahvin keittoon. Seuraavan vahdin purraus oli puoli kahdeksalta. Vielä pikainen käynti koliboksissa karräämässä tuota mustaa pölyävää polttoainetta lämmittäjän ulottuville. Kahdeksalta tuli seuraavan vahdin miehet pataruumaan ja samat tehtävät toistuivat sillä erotuksella, että ruokailua ei ollut eikä näin ollen ylimääräistä pakstörniä.

Vielä oli yksi ongelma ennen nukkumaan menoa, itsensä peseminen. Pumpattiin pyysi täyteen vettä ja lämmitettiin se stimmpillin alla. Tämän jälkeen hikoilemaan höyrykaappiin. Pesimenä toimi hikiliina, joka oli roikkunut koko vahdin ajan kaulan ympärillä. Se oli mainio apuväline ja sillä pystyi pesemään myös selän ottamalla liinan kahdesta vastakkaisesta kulmasta kiinni ja tällä otteella selän puolella edes takaisin jynssäten tuli tuokin ruumiinosa puhtaaksi. Unta ei tarvinnut kauaa houkutella, siksi rankka tuo vahti oli. Siis muutaman tunnin matka "höyhensaarille" ja ylös aamulla puoli neljältä. Mustakylkinen tramppi jatkoi kulkuaan ja siellä olevat miehet rutiineitaan.

Timo Nenonen ex. lemppari